

Ni stol prevelik. Jaz sem premajhen

Da imamo v Žireh skladatelja resne glasbe, sem prvič slišala leta 2009, ko je gospod Viktor Žakelj ob slovesnosti na čast dr. Lojzetu Gostiši, zaslužnemu umetnostnemu zgodovinarju in žirovskemu rojaku, sklical srečanje žirovske elite. Mednje je uvrstil tudi Davida Beoviča. Navadnim smrtnikom, ki ga imamo radi, pa se je približal na facebooku, kjer redno objavlja hudomušnice svojih dveh otrok Hane in Maksa. S svojim pristnim humorjem je začinil tudi najin poletni pogovor.

Kadar pomislimo na skladatelje, se običajno spomnimo Verdija ali Mozarta, o mlajši generaciji, del katere ste tudi vi, pa ne vemo dosti. Zakaj ne?

Menim, da splošno znanje o sodobni glasbi in glasbenih ustvarjalcih sodobnega časa ni na posebej visokem nivoju. Tukaj ne mislim le na poznavanje slovenske ustvarjalnosti, pač pa tudi na glasbo tujih okolij. Najbrž je veliko posameznikov, pri katerih se seznam znanih skladateljev konča prav z Verdijem. Gre tudi za razlike med posameznimi umetniškimi področji. Ljudem so bližje literatura, gledališče ali film ter seveda umetniki, ki ta področja zastopajo. Poleg tega glasba zaobjema precej različnih ustvarjalnih prijemov, od tistih, najbolj praznih in poneumljajočih, do tistih, iz katerih se rojevajo vrhunska umetniška dela. Žal se veliko preveč pozornosti namenja komercialni, če hočete, zabavni glasbi, umetniški glasbi pa premalo. Dobro je, da imamo program Ars, ki s svojim poslanstvom skrbi za prepoznavnost umetniške glasbe.

Prav tako so nam bližji 'tingltongi' skladatelji, ki nas preko izvajalcev navdušujejo z različnimi hiti. Ste bili tudi vi kdaj – morda v najstniških letih – 'fen' koga od njih?

Ne. Do srednje šole glasbe sploh nisem poslušal. Prve konkretne in praktične izkušnje z lahkotnejšimi žanri sem si nabral kot klaviaturist žirovske skupine Lintvern. Neizkušnost je prišla kar pogosto do izraza. Spominjam se snemanja oddaje Poglej in zadeni. Skladbo smo izvajali na 'playback', jaz pa sem na generalki kljub vsemu panično iskal svoj kabel za ozvočenje.

Po rodu ste Žirovec. V Žireh ste odrasčali skupaj s svojimi brati. Ste si zelo različni med seboj?

Smo in nismo. Verjamem, da bi vsak, ki nas pozna, vsem štirim določil kakšno skupno lastnost. Pa ne mislim le na priimek ali odvečne kilograme. Zdi se mi, da smo vsi precej odprte narave. Vsi smo prejeli glasbeni talent, čeprav sem se le jaz lotil njegove profesionalne obdelave.

David Beovič

ve. Na nek način smo si tudi precej različni. Dva brata sta, tako kot oče Anton, strojnika. Jaz sem skladatelj in teolog, najmlajši brat pravnik. Razlikujemo se tudi po značajih. A raznolikost bogati in v tem smislu smo torej kar bogata družina.

Zakaj ste se začeli navduševati za glasbeno pot? So imele prste vmes tudi vaše korenine, ki izhajajo iz Dalmacije? Je bil kdo od tamkajšnjih daljnih prednikov glasbenik?

Prednike, ki so bili z glasbo močnejše povezani, bi lahko zasledili po mami strani. Ni mi znano, da bi se z glasbo ukvarjal kdo od starih staršev ali njunih sorodnikov v Dalmaciji. Z glasbo je bil povezan predlani preminuli Milan Seljak, bratranec moje babice, ki je bil tudi tajnik Akademije za glasbo. Kar zadeva ustvarjalno glasbeno plat, seveda ne moremo mimo njegovega strica, duhovnika in skladatelja dona Koste Seljaka. Zanimivo je, da je, čeprav sorodnik po mami strani, več desetletij deloval v Dalmaciji. Mislim, da kljub trudu nekaterih posameznikov Žirovci o njem, njegovem glasbenem ustvarjanju in zanimivi življenjski zgodbi še vedno vedo premalo.

Dve leti ste študirali pri prof. Marjanu Gabrijelčiču, s študijem kompozicije pa nadaljevali v razredu prof. Pavla Mihelčiča. Oba sta znana slovenska glasbena velikana. Kaj sta dala vam? Marjan Gabrijelčič je bil zanimiva osebnost. Bil sem njegov zadnji študent. Najprej sem se ga bal, ker je bil precej nepredvidljiv, ampak kot pravijo, de mortuis nil nisi bonum. Naj omenim zanimivo anekdoto, v kateri je zaobjel velik del njegovih pedagoških prijemov. Ko sem zaključil prvi letnik, mi je naročil, naj v času počitnic izdelam prvi stavek simfonije. Meni so tiste počitnice nekam hitro zbežale mimo. Enkrat vmes sva se srečala in vprašal me je, kako poteka delo. »Sem že začel,« sem mu odvrnil. Do prve ure kompozicije sem seveda spet pozabil na delo. Dan pred poukom sem vzel notni list in vanj vstavil zasedbo simfoničnega orkestra, pri vsakem instrumentu pa napisal le en ton. Tako je zazvenel moj 'začetek' simfonije. Ko sem to svojo umetnino prinesel k uri, navdušen nad svojo izjemno duhovitostjo, me je profesor tako nadrl, da bi se od sramu najraje vdrl v zemljo. Po nekaj minutah me je poslal ven z besedami: »Poišči si drugega učitelja kompozicije!« Ves osramočen sem šel proti vratom, ne da bi vedel, kaj mi je storiti. Obrnil sem se in se mu iskreno opravičil. Potem je rekel: »Oštja, Beovič, pridi nazaj. Da mi nikoli več ne narediš kaj takšnega. Zdaj pa odpri omaro. Notri je buteljka, zraven sta dva glaža, pojdi ju umit.« In potem sva nazdravila. Po njegovi smrti sem študij nadaljeval pri profesorju Mihelčiču in bil njegov prvi študent. Začel sem delati bolj resno in zavzeto, študij pa je po njegovi zaslugi postal bolj sistematičen. Dejansko sta se oba profesorja

zelo razlikovala med seboj, tako po pedagoški kot umetniški plati. Počaščen sem, da sva s prof. Mihelčičem razvila prijateljski odnos, ki še traja. Pogosto mi je stal ob strani, me podpiral in omogočil več izvedb. Gre za zelo izkušenega, marljivega in svetovljanskega človeka.

Pozneje ste se vpisali še na Teološko fakulteto, kjer ste magistrirali. Ali med prvim in drugim študijem obstaja enačaja? In zakaj je do tega drugega sploh prišlo?

Bolj sem se držal skupine sošolcev na teologiji. Zdelo se mi je, da si imamo veliko več povedati, da se je z njimi lažje in bolj zanimivo pogovarjati. Mogoče bi za takšno razmišljanje lahko krivil osebo, ki je bila del omenjene skupine in je danes moja žena. Po osemletki sem se hotel vzporedno vpisati na gimnazijo in srednjo glasbeno šolo. Testi, ki jih je opravila svetovalna delavka, so pokazali, da nisem sposoben za tak podvig. Bil sem zelo razočaran. Spominjam se besed razredničarke Jelke Zajc, ki me je potolažila in rekla: »Jaz vem, da ti bo nekoč uspelo.« Takrat sem jo prvič videl nasmejana, a žal zadnjič, ker nas je mesec pred koncem šolskega leta zapustila. Na srednjo glasbeno šolo sem se vpisal po zaključenem prvem letniku škofjeloške gimnazije in ta zamik me je potem spremljal do obeh diplom. Študij teologije se mi je zdel zanimiv in ni se mi zdelo smiselno, da bi ga po vpisu na glasbeno akademijo opustil. Na študentska leta imam lepe spomine. Izjema je bilo le izpitno obdobje. Takrat sem bil glede na to, da sem študiral na dveh fakultetah, precej obremenjen. Na obeh ustanovah so bili žal učitelji, ki 'dvojnega' študija niso odobrvali, pri njihovih predmetih sem imel težave. Lahko izpostavim znanega bibličista dr. Franceta Rozmana, ki je takšnemu študiju javno nasprotoval. Zaradi njegove načelnosti sem imel posebno čast in izpite pri njem opravljal večkrat. Res je, da je bilo na obeh šolah tudi veliko učiteljev, ki so moj trud cenili in mi pomagali. Spomnim se naporov nekaterih, ki so mi hoteli priskrbeti

Zoisovo štipendijo. Vloga je bila kljub priporočilom eminentnih profesorjev in solidnemu povprečju ocen zavrnjena. Kasneje sem z istimi priporočili brez težav prejel štipendijo Univerze v Ljubljani. Kljub številnim študijskim obveznostim sem bil precej svobodnen. Še vedno sem imel dovolj časa za seanse taroka, nočna pohajkovanja po Ljubljani in podobne neumnosti.

Od leta 2001 ste zaposleni kot profesor glasbe na Gimnaziji Antona Aškerc in Gimnaziji Jurija Vege v Idriji. Poučujete tudi solfeggio in glasbeni stavek na srednji stopnji Glasbene šole v Celju. Je to zgolj vaša služba, ki omogoča preživetje, ali obenem uživate, ko med mladimi iščete nove talente?

Svojo poklicno pot sem začel na dveh šolah. Moja matična šola je Gimnazija Antona Aškerc, ki deluje v okviru Šolskega centra Ljubljana. Učno obveznost vsa leta dopolnjujem na odlični idrijski gimnaziji. Z leti smo se morali soočiti z manjšimi generacijami in slabšim vpisom. Svoje delo sem nekaj let dopolnjeval na Srednji medijski in grafični šoli v Ljubljani, zdaj pa imam največjo obveznost na I. gimnaziji v Celju, ki skupaj z Glasbeno šolo Celje izvaja program umetniške gimnazije. Največ energije tako usmerjam v delo z bodočimi glasbeniki. Seveda to delo opravljam zaradi preživetja. Talente iščejo drugi, pri veliko mlajših učencih. Predmeti, ki jih poučujem, predstavljajo le nadgradnjo na višji stopnji glasbenega izobraževanja. Glasbeniki večino svoje energije usmerjajo v vajo, nastope in tekmovanja, zato jim za študij strokovnih predmetov pogosto zmanjkuje časa. Sam sicer mislim, da bi morali tisti učenci, ki se v prihodnosti vidijo kot vrhunski glasbeniki, obvladati tudi te predmete.

Kdaj najdete čas za pisanje in ustvarjanje lastne glasbe?

Žal pišem bolj malo. Običajno ustvarim največ takrat, ko imam največ drugega dela. In nasprotno. Takrat ko bi lahko ustvarjal, ne delam nič.

Katero področje vam je najbližje in zakaj?

Najraje pišem za instrumentalne zasedbe, čeprav sem se zadnje leto pozabaval tudi z nekaj vokalnimi deli. Med glasbili me je najbližji klavir, vesel sem, če je v zasedbi tudi to glasbilo. Seveda pa je vsak skladatelj zadovoljen, če dobi priložnost za delo s simfoničnim orkestrom.

Pri pisanju glasbe za ta sestav prihaja do številnih zvočnih možnosti, čeprav je res, da je tudi ustvarjanje za tako številčno zasedbo naporno in dolgotrajno.

Vaša dela so izvajali v številnih slovenskih krajih, nekaj del je bilo izvedenih tudi v tujini (Trst, Innsbruck, Bukarešta, Berlin, New York, Luzern, Atlanta, Benetke, Linz ...). Skladbe je bilo moč slišati v okviru številnih festivalov (Ljubljanski festival, Glasbeno poletje v Mariboru, Svetovni glasbeni dnevi, Noč slovenskih skladateljev, festival Musica Danubiana, Naša pesem, International New Music Week Bucharest, festivala Unicum ...). Glede na vašo mladost je takšna bera nekaj neverjetnega.

Res da moj opus ni tako obsežen, je pa kar nekaj del doživelo izvedbo v tujini. Nekateri kolegi se ustvarjalnemu delu posvečajo z veliko večjo vnašo, pridnostjo in predanostjo. Jaz se zavedam svojih omejitev, predvsem časovnih. Ob dveh majhnih otrocih, razpršenih službenih obveznostih, vožnji in še drugih stvareh, ki me zanimajo, ne zmorem več.

Prav tako sem bila presenečena, ko sem prebrala, da so vaše skladbe izvajali vrhunski ansambli (ansambel MD7, Orkester Slovenske filharmonije, trio Clavimerata, PAZ Vinko Vodopivec ...) in tudi odlični solisti (Matej Zupan, Luka Einfalt, Thomas Rüedi, Luisa Sello, Matej Grahek, Milko Lazar ...). Vse naštetu govori, da sodite med vrhunske skladatelje sodobnega časa. In sedaj je na vrsti tisto zoprno vprašanje: zakaj o tem tako malo vemo tudi v vašem rojstnem kraju, kaj šele v Sloveniji?

Oznaka vrhunskosti je pretirana. Kot rečeno, veliko je kolegov, ki so uspeli v tujini. Recimo Vito Žuraj, ki ga lahko umestimo med bolj prodorne slovenske umetnike. Sam sem vesel, da vsa moja dela izvajajo vrhunski posamezniki in orkestri. Kar nekaj del je že bilo posnetih, veliko jih je natisnjenih. Včasih se šalim in pravim, da vse, kar narobe naredim kot skladatelj, popravijo odlični izvajalci. Veliko mi pomenijo besede priznanega slovenskega komponista, ki mi je pred leti zaupal, da mladih kolegov ob poslušanju njihovih skladb ne prepozna, v mojih delih pa da vedno prepozna moj jezik. Od več ljudi sem že slišal, da v moji glasbi prepoznajo humornost in

duhovitost. Takšnih kritik sem zelo vesel. Sam se, v nasprotju z nekaterimi kolegi, nikoli nisem ubadal s (samo)promocijo. Mogoče je bila to napaka. Leta 2003 me je novinarka Dnevnika nekajkrat prosila za intervju, a sem jo vedno zavrnil. Ko sem popustil in sva se končno sestala na kavi, me je najprej vprašala, kdo mislim, da sem. Razložila mi je, da jo mnogi umetniki kličejo in prosijo, če bi njim ali njihovim projektom v časopisu namenili kakšno besedo. Moja iskrena sramežljivost in nevsiljivost sta tako dobili čisto drug obraz, v očeh novinarke sem izpadel domišljav in nadut. Dobro je, če znaš med obema skrajnostma ujeti neko srednjo pot.

Kaj komponirate sedaj, med počitnicami?

Trenutno pišem otroške skladbe za klarinet in klavir, ki bodo združene v zbirki z naslovom Živali iz Afrike. To delo mi je naročil kolega, ki poučuje mlade glasbenike.

Predstavljam si, da takšno delo zahteva celega človeka, ogromno navdiha, zbranosti. Kaj od tega velja za vas?

Meni predstavlja največjo oviro pomanjkanje časa. Precej sem tudi raztresen in se običajno ukvarjam z več stvarmi hkrati. Težko dolgo zdržim ob računalniku in ni potrebno veliko, da delo prekinem. Mogoče obisk, igra s potomstvom ali pa le kak zanimiv gost pri Bobovniku. Izjemne so le situacije, ko me nek projekt posrka vase, me zasvoji. Takrat lahko neprekinjeno ustvarjam ure in ure. Do zgoščenega tempa ustvarjanja pride tudi takrat, ko me k delu priganja rok oddaje.

Osebo vas poznam tudi kot moškega, ki v sebi nosi nemalo humorja. Ali vam ta pomaga, ko komponirate?

Mislim, da mi. Pa ne le pri komponiranju. Pomaga tudi pri delu v šoli, zakonu, vzgoji otrok in še kje. Običajno se, če se navežem na komponiranje, kakšna domisljica skriva že v naslovu. Pri zadnji izvajani skladbi sem pod naslove stavkov dodal citate svojega sina **Maksa**, ki me s svojimi duhovitimi opazkami preseneča iz dneva v dan. V notah tako piše: »Ati, a bo mami tudi kdaj plešasta?«, »Ati, če bi se Jezus rodil prej, a bi se kaj bal dinozavrov?« itd. Iz zadnjega vprašanja bi lahko sklepal, da sin ni le duhovit, ampak se tudi v njem skriva malo teologa. Naslov skladbe, ki jo omenjam, je Salint. Pred leti se je dveletni

Maks zbudil in mi ves nasmejan rekel: »Ati, ti si en Salint Želodni«. Ko sem ga vprašal, kaj to pomeni, se je le glasno krohotal. Sam pri sebi sem ugibal, da besedna zveza sicer spominja na pojma želodec in salo, a nisem prepričan, da je imel otrok v mislih te reči.

Imate dva otroka. Zdi se mi, da beležite tudi njune posrečene vragolije, ob katerih se bralec pogosto nasmeji.

Hana je začela govoriti dokaj pozno. Mislim, govoriti tako, da je nisva razumela le midva z ženo, temveč tudi okolica. Razvila je svoje besedišče, svoj jezik. Bolj je spominjal na fiktivne jezike serije Igra prestolov kot na slovenščino. Ko je pela pesmi, sva jih prepoznala le po melodiji. Maks pa je spregovoril že po prvem letu, pa ne le spregovoril, začel je spraševati in se zanimati za stvari. Tako se je nabralo stotine njegovih domislic, vprašanj in trditev, ki sem jih vestno zapisoval. Vsakič, ko jih prebiram, postanem dobre volje.

Je družina in prijetno vzdušje v njej za skladatelja zelo pomembna?

Seveda je. Jaz imam srečo, da se z boljšo tretjino dobro razumeva, tudi otroka sta zdrava, prijetno navihana in simpatična. Res je, da moraš veliko časa posvetiti kvalitetnemu odnosu in vzgoji in tudi zaradi tega mi zmanjkuje časa za delo. A če bi moral izbirati, svojo energijo raje posvečam družini kot ustvarjanju.

Kaj počnete poleti (poleg komponiranja), ko je več brezskrbnosti?

Žal sem poklicno razpet med več šol. Med šolskim letom se obdobji brezskrbnosti ne morem veseliti, ker jih ni. Če ni kakšnih posebnih obveznosti na eni šoli, me z njimi obdarijo na drugi. Če si zaposlen v enem zavodu, se ve, kakšno delo si opravil in kdaj. Tako pa nad tvojim početjem bdi več šefov, ki se, logično, zanimajo le za delo, ki ga opraviš v njihovem zavodu. Najbolj mirna sta mesec junij in julij. Takrat počivam, ustvarjam, letos sem po nekem čudežu že trikrat odkolesaril do izvira Kamniške Bistrice. Ko se vrnemo z dopusta, bom pripravil lovsko opremo in ujel še kakšno afriško žival. Sicer pa doma čuvam svoja otroka. Sprehajamo se po okolici, ustvarjamo, igramo ... Prav lepo nam je skupaj.

Milena Miklavčič